

Posudek diplomové práce

Typ posudku: **posudek vedoucího práce**

Autor: **Peter Čáp**

Název práce: **Implementace institutu domácího vězení v České justici**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Cejp, CSc.**

Trend k humanizaci trestního práva, který je charakteristický pro vyspělé země, a po vstupu České republiky do Evropské unie je součástí právního systému i v České republice, je spojen s maximální snahou o využívání alternativních trestů, které mohou v některých případech nahradit trest nepodmíněného odnětí svobody. Kromě přijatelnějšího, a snad i efektivnějšího řešení potrestání u méně závažných trestných činů, mají alternativní tresty přispět i k tomu, aby nebyl ten, kdo se relativně méně provinil, vystaven devastujícímu vlivu vězeňského prostředí a aby nebyla zbytečně zničena jeho profesní kariéra. V neposlední řadě řeší alternativní tresty problém přeplněnosti věznic a finanční náklady na vězeňství. Jednou z mnoha desítek možností alternativních trestů je i trest domácího vězení.

Některé diplomové práce na téma alternativních trestů byly v poslední době na FSV sepsány, žádná se však dosud nezabývala problematikou domácího vězení. Navíc lze říci, že právě na konci roku 2010 a počátkem roku 2011 byla tato problematika velice aktuální a kromě věcných problémů se do jejího řešení promítaly různorodé politické zájmy a vznikaly zde různé zkreslující mediální tlaky. Nastala tedy situace, kdy téma domácího vězení bylo vhodné analyzovat i z hlediska veřejné politiky. V tomto smyslu se Peter Čáp ocitl v pravou chvíli na pravém místě a jeho pokus byl unikátní. Lze předpokládat, že výsledky jeho bádání mohou být využity při analýzách dalších badatelů, které - jak doufám - budou následovat.

S ohledem na veškeré širší souvislosti – prezentované v košatě zpracovaném stromu problémů - si Peter Čáp stanovil za cíl prozkoumat možnosti optimálního uplatnění institutu domácího vězení v České republice. Zaměřil se na hlavní zúčastněné aktéry a provedl jejich klasifikaci, určil jejich roli, pátral po bariérách jejich uplatnění a zjišťoval jejich postoje k problémům. V teoretické části vycházel autor z přístupu několika vědních oborů. Hledal východiska v trestním právu, kriminologii, penologii, sociologii a veřejné politice. Vzhledem k tématu se správně zaměřil hlavně na funkci trestu a na rozbor retributivního a restorativního přístupu.

V sociologickém smyslu posuzoval roli právní normy. Podrobně byla východiska rozebrána i z hlediska trestní politiky a z hlediska veřejné politiky.

Po teoretické části je v diplomové práci prezentována vyčerpávající popisná část, ve které jsou shrnuty dokumenty, týkající se elektronického monitoringu a právních úprav trestu domácího vězení v zahraničí a v České republice. Zde je shromážděna řada podkladů nejen k trestu domácího vězení, ale i k řadě navazujících oblastí. Z hlediska metodologie byla diplomová práce zaměřena na sekundární analýzu a hlavně pak na dotazování rozsáhlých okruhů aktérů několika způsoby. Správné bylo i provedení předvýzkumu a – někdy až zbytečně podrobný - rozbor průběhu dotazování.

V analytické části je nejprve stručně charakterizováno třináct aktérů. Jejich role v procesu implementace trestu domácího vězení je různá: od klíčové, kterou má Probační a mediační služba ČR, přes pomocné, kterou mají různé firmy, až přes náhodnou, kterou mohou mít oběti trestných činů. P.Čáp hodnotí roli všech aktérů podle jejich kompetence, moci, zájmu a vlivu. Zajímavý je systém hodnocení variant a podrobný rozbor jejich výhod a nevýhod. V této části spatřuji hlavní přínos práce.

Z široce koncipované práce logicky vycházejí výstižně formulované závěry. Ze závěrů považuji za zvláště zajímavé zjištění odlišného přístupu trestně-právních odborníků na jedné straně a soudců a státních zástupců na straně druhé. Za zmínku stojí i čistě pragmatické důvody, které vedou u Ministerstva spravedlnosti ke kladnému postoji k implementaci trestu domácího vězení. V 15 přílohách je uvedena řada dalších detailních podkladů.

Oceňuji snahu Petera Čápa o důkladné a zevrubné zpracování problematiky implementace trestu domácího vězení. Vyšel z široce pojatých teoretických východisek, mezi nimiž navíc zdůraznil i veřejně politický aspekt, orientovaný zejména na roli aktérů a její zhodnocení. Houževnatě usiloval o získání odpovědí respondentů, kteří vypovídali za více než desítku zainteresovaných institucí. Nezůstal pouze u jednoho způsobu šetření, ale opakovaně se pokoušel získat odpovědi různými technikami. Získal ke spolupráci i osoby vytížené a časově zaneprázdňené. Díky této snaze získal Peter Čáp velké množství podkladů.

Široce pojatý přístup a velké množství získaných podkladů se však zároveň stalo nevýhodou. Autor prezentoval v diplomové práci vše, co měl k dispozici, bez rozlišení toho, co je

podstatné a toho, co by bylo lépe vypustit. Zřejmě i proto, že důkladná fáze sběru poznatků zabrala hodně času, nezbyl už čas na získání nezbytného prostorového i časového odstupu od zjištěných dat. Výsledkem je to, že práce je na některých místech zahlcena poznatky, mezi nimiž je nutné poměrně pracně hledat to, co je hlavní. Je například správné, že autor v metodologické části pouze nevyjmenovává použité výzkumné postupy, ale hodnotí i způsob jejich použití a vypovídací schopnost, není však nutné jít do takových detailů, ve kterých se sděluje, kde rozhovory probíhaly, kdo kdy odmítl a další podrobnosti (str. 60 a další). Z doslovných výpovědí respondentů (str. 94 a další) by bylo vhodné vytěžit jen to podstatné a neuvádět odbočky od tématu, ničím nepodložené názory a banality. Je zcela zbytečné prezentovat v textu dotazníky v plném znění (str. 63-71) Ty by mohly být v přílohách.

Kromě obsahových mám i některé technické připomínky. Tabulky a grafy se musí číslovat a každá tabulka a graf má mít samostatný nadpis. Měl by být uveden počet dotázaných. Škoda, že v tabulce (str. 74) je odkaz na čísla a aktéři v seznamu čísla nemají, takže je nutné si čísla odvodit. Některé údaje v grafech by bylo asi lepší prezentovat ve formě tabulek. Například graf, ve kterém jsou procenta podle hodin, věnovaných agendě trestu domácího vězení (str. 150) a další grafy, u nichž jsou jakési poměry něčeho k něčemu (až do str. 153) jsem přes několikanásobné pokusy nebyl schopen rozšifrovat. Při konečném čtení textu by se měly rovněž odstranit některé duplicity. Například se na několika místech opakuje, že právo vysvětluje jak věci mají být, zatímco kriminologie se zaměřuje na to, jak věci jsou. Škoda, že si autor práci časově špatně rozvrhl. Východiska byla dobře zpracovaná, výzkumné postupy byly promyšlené a byly provedeny v širším rozsahu než bylo nezbytné. Vzhledem k důkladné, široce pojaté a časově náročné fázi sběru dat se Peter Čáp dostal při jejich interpretaci do časové tísně. Zatímco terénní fázi dosti často konzultoval, na interpretaci mu zřejmě zbylo málo času a tak už konzultace nějak nestihl. Závěrem vyslovuji politování, že se důkladnou práci v terénní fázi nepodařilo na některých místech dotáhnout do stádia lapidárnějších a přesvědčivějších postulátů. Na druhou stranu závěry považuji za přesvědčivé a přínosné.

Doporučuji přijmout práci k obhajobě a hodnotit ji známkou velmi dobře.

Datum: 7.6.2011

Podpis:

